

Så mange dyr spiser vi

Av Liv Thoring

Basert på dagens kjøttforbruk og forventet levealder, vil hver av oss i gjennomsnitt ha spist ca. 1 352 dyr før vi forlater livet. Fordelt på dyreslag blir det: ca. 6 okser og kuer, 28 griser, ca. 23 sauer og lam, litt over 3 rein og hjortedyr, 4 småvilt og 1 288 kyllinger og annet fjørfe. I tillegg kommer mindre mengder kjøtt fra andre dyr som hester, geiter og kaniner.

Hvor mange dyr vi spiser varierer selvsagt sterkt fra person til person. Noen har et høyt kjøttforbruk, andre er vegetarianere. Noen lever også lengre enn andre. Her spør vi likevel om gjennomsnittet, og mer presist dette: Hvor mange dyr av ulike slag vil et menneske i Norge spise hvert år, når vi regner med antall kjøttspisende personer bosatt i landet som er over 5 år?

Vi tar her ikke hensyn til kjønnsforskjeller i årlig kjøttforbruk, selv om menn i gjennomsnitt har et noe høyere samlet kaloriinntak og ifølge flere undersøkelser en noe sterkere preferanse for kjøtt.

Norske dyr

De fleste av dyrene vi spiser føres fram og slaktes i Norge. Importen og eksporten av kjøtt er langt mindre enn produksjonen for hjemlig forbruk. Det er derfor naturlig å begynne med å se på denne.

Tabell 1 viser hvor mange husdyr som ble slaktet og godkjent til folkemat i 2014 inkludert hjortedyr og småvilt.

Tabell 1. Antall slakt godkjent til folkemat i Norge i 2014 inkludert hjortedyr og småvilt

Dyreslag	Antall slakt 2014
Hest	555
Storfe	290 329
Sau og lam	1 177 866
Geit	21 398
Svin	1 587 993
Fjørfe	75 971 778
Tamrein	85 000
Elg	33 200
Hjort	35 100
Rådyr	25 710
Villrein	7 900
Småvilt	246 350
SUM	79 483 174

Kilde tabell 1: Se neste side.

Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 05538.¹ Det ble slaktet ca 85.000 rein².

Det ble felt 33 200 elg³, 35 100 hjort⁴, 25 710 rådyr⁵ og 7 900 villrein⁶. Til sammen blir det 186 910 hjortedyr, og vi må gå ut fra at så godt som alle ble slaktet og spist. I tillegg kommer småvilt som til sammen utgjør 246 350 dyr.⁷ Kaniner er ikke medregnet.

Tabell 2. Husdyrslakt (eksklusiv tamrein) godkjent til folkemat i Norge i 2014, slaktevekt per dyr og i alt.⁸

Dyreslag	Antall slakt	Slaktevekt (gjennomsnitt), kg	Vekt i alt (tonn)
Hest	555	276	153
Storfe	290 329	271,2	78 732
Sau og lam	1 177 866	20,5	24 156
Geit	21 398	13,6	290
Svin	1 587 993	81,1	128 820
Fjørfe	75 971 778	1,4	106 084

Import og eksport

Vi vil nå se på den registrerte importen og eksporten av ulike kjøttslag. Disse tallene kan ikke regnes om nøyaktig til antall dyr, ettersom noe av kjøttet blir importert i foredlet og renskåret form snarere enn som skrotter, og ett tonn renskåret kjøtt representerer et noe større antall dyr enn samme mengde i form av skrotter (slaktevekt). Dessuten kjenner vi ikke slaktevekten per dyr i alle land det ble importert kjøtt fra. Vi gjør likevel den forenklingen at vi regner om nettoimporten av kjøtt til antall dyr ved å gå ut fra de norske tallene for slaktevekt. Det medfører sannsynligvis en svak underestimering av dyretallene.– Import og eksport av slakteavfall, som ikke representerer noe tillegg eller fradrag i tallet på spiste dyr, er utelatt.

Vi regner her bare med eksport og import av storfe-, får-, svin- og fjørfekjøtt. Handel med hestekjøtt forekommer praktisk talt ikke og geitekjøtt lar seg ikke skille fra får i statistikken, men handelen med det var sannsynligvis også minimal. Import og eksport av kjøtt fra andre – hovedsakelig villlevende dyr er også utelatt. Det er flere dyreslag samlet under samme post i statistikken.

Tabell 3. Import og eksport av de viktigste kjøttslagene i 2014. Ikke medregnet biprodukter.

Kjøttslag	Import (tonn)	Eksport (tonn)	Nettoimport (tonn)	Ca. antall dyr Netto importert
Storfe	11 568	236	11 332	41 207
Sau og lam	2 399	28	2 371	115 659
Svin	4 305	4 185	120	1 480
Fjørfe	528	3798	-3 270	-2 335 714
SUM	18 799	8 332	10 467	-2 177 368

Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 08801, Utenrikshandel etter [tollnomenklaturens] varenummer (HS) og land. (Storfekjøtt= alle varenummer som begynner på 0201 og 0202 samt varenummer 0210.2000; Sau og lam alle varenummer som begynner på 0204 samt varenummer 0210.9902 (sistnevnte

¹<https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/define.asp?SubjectCode=K988&ProductId=01&MainTable=GodkiSlaktKv&contents=Slakt&PLanguage=0&Qid=0&nvl=True&mt=1&pm=&SessID=3355731&FokusertBoks=&gruppe1=Hele&gruppe2=Hele&VS1=GodkiSlakt3&VS2=&CMSSubjectArea=&KortNavnWeb=&StatVariant=&Tabstrip=SELECT&feil=Du+m%E5+velge+minst+%E9n+verdi+for+type+godkjende+slakt&checked=true>

² <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/prop.-68-s-2014-2015/id2401411/?docId=PRP20142015006800DDDEPIS&q=&navchap=1&ch=4>

³ <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/elgjakt> Tallet gjelder jaktåret 2014/2015

⁴ <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/hjortejakt> Tallet gjelder jaktåret 2014/2015.

⁵ <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/sriakt/aar> Tallet gjelder jaktåret 2013/2014. Neste publisering: 11. august 2015

⁶ <http://www.ssb.no/reinjakt/>

⁷ Lirype, Fjellrype, Storfugl, Orrfugl, Ringdue, Stokkand og Hare. Rødrev og rådyr er ikke inkludert i tallet.

⁸Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 05538.

post kan inkludere noe geitekjøtt, men mengdene totalt er ubetydelige både på import- og eksportsida); Svin = alle varenummer som begynner på 0203 samt varenummer 0210.1100-1900; Fjørfe = alle varenummer som begynner på 0207 samt varenummer 0210.9904).

Grensehandel

Til sist har vi regnet med den uregistrerte handelen med kjøtt, dvs. grensehandelen. Den har kun en retning – nemlig inn til Norge – ettersom kjøtt er dyrere her enn i nabolandene. Organisert smugling av kjøtt, til dels fra fjernere land, forekommer også, men der har vi ikke noe anslag over omfanget. Dette er derfor utelatt.

Importen av kjøtt ved grensehandel i 2011 ble av Helsedirektoratet (2012)⁹ anslått til 21.000 tonn. Siden det ikke har vært mulig å finne nyere tall, og vi her benytter 2011-tall, er dette med stor sannsynlighet lavt estimert, siden grensehandelen øker år for år. I flg. SSB¹⁰ økte grensehandelen fra 11 476 millioner kr i 2011 til 13 869 millioner kroner i 2014. Grensehandel utgjør seks til syv prosent av totalomsetningen av kjøtt, og mindre forskjeller vil derfor ikke endre totalen veldig mye.

Vi vet ikke hvordan grensehandelen fordelte seg på kjøttslag, men legger i mangel av andre opplysninger til grunn at det fordelte seg mellom storfe, får, svin og fjørfe i samme forhold som det som ble omsatt innenlands. I så fall omfattet grensehandelen 5.859 tonn storfekjøtt, 1.559 tonn fårekjøtt, 7.936 tonn svinekjøtt og 5.646 tonn fjørfekjøtt.

Tabell 4 viser forbruket av kjøtt fra de viktigste husdyrslagene i 2014, basert på tabell 1 og 2 og anslagene for grensehandel. Anslaget for antall dyr bygger, for grensehandelen som for den registrerte importen, på at ett tonn kjøtt tilsvarer samme antall dyr som en får ved å dele på gjennomsnittlig slaktevekt i Norge.

Tabell 4. Grensehandel tonn og antall dyr i 2012

Dyreslag	Grensehandel (tonn)	Ca. antall dyr
Hest	-	
Storfe	5 859	21 604
Sau og lam	1 559	76 049
Geit	-	
Svin	7 936	97 855
Fjørfe	5 646	4 032 857
SUM	21 000	4 228 365

Totalt antall dyr i 2014

Dette gir følgende totaloversikt over antall dyr spist i Norge i 2014:

Tabell 5. Totalt antall dyr i Norge inkludert egen slakt, vilt, nettoimport og grensehandel, men ikke inkludert biprodukter

Dyreslag	Antall slakt i Norge 2014	Nettoimport 2014 antall dyr	Grensehandel 2012 antall dyr	Totalt antall dyr spist i 2014
Hest	555			555
Storfe	290 329	41 207	21 604	353 140
Sau og lam	1 177 866	115 659	76 049	1 369 574
Geit	21 398			21 398

⁹ Utviklingen i norsk kosthold 2012, Helsedirektoratet.

¹⁰ SSB, tabell 08460: Grensehandel. Handel og antall dagsturer.

Svin	1 587 993	1 480	97 855	1 687 328
Fjørfe	75 971 778	-2 335 714	4 032 857	77 668 921
Tamrein	85 000			85 000
Elg	33 200			33 200
Hjort	35 100			35 100
Rådyr	25 710			25 710
Villrein	7 900			7 900
Småvilt	246 350			246 350
SUM	79 483 179	-2 177 368	4 228 365	81 534 176

Antall dyr per person

Til slutt skal vi se hvor mange dyr dette ble per person i 2014. Per 1.1.2015 var det iflg SSB¹¹ bosatt ca 5,166 mill mennesker i Norge. Hvis vi bare regner med alle fra 6 år og oppover (0-5-åringene spiser noe kjøtt, og vi anslår at dette veier opp for at eldre barn spiser mindre kjøtt enn voksne, får vi et folketall på 4 791 848.)

Vi gjør et forsiktig anslag, og tar også med i beregningen at 3 prosent¹² av befolkningen er vegetarianere. Ved å trekke fra disse kommer vi til følgende antall innbyggere som spiste kjøtt i 2014: 4 648 093.

Det totale antall slaktede og importerte dyr (inkludert grensehandel men ikke inkludert biprodukter og importert kjøtt fra arter som ikke er med i tabell 2) i Norge i 2014 var 81 534 176, fordelt på alle innbyggere her i landet over 5 år som spiser kjøtt, blir det 17,54 dyr per person.

I 2014 spiste Kari og Ola hver i gjennomsnitt 17,5 dyr.

Hvor mange dyr spiser hver av oss gjennom hele livet?

Gjennomsnittlig levealder for kvinner og menn i 2014 var 82,07 år.¹³ Hvis vi også her bare regner med alle fra og med 6 år og oppover (0-5-åringene spiser noe kjøtt, og vi anslår at dette veier opp for at eldre barn spiser mindre kjøtt enn voksne, får vi 77,07 kjøttspisende år.

Ved å multiplisere disse årene med antall dyr vi spiser per år, ser vi hvor mange dyr vi spiser i løpet av livet, hvis vi oppnår gjennomsnittlig levealder 2014.

I løpet av livet spiser hver og en av oss ca. 1 352 dyr.

¹¹ <http://www.ssb.no/folkemengde>

¹² SIFO fant i sin undersøkelse fra 2002 ut at 4 prosent av befolkningen kunne kategoriseres som helt eller delvis vegetarianere. Andelen vegetarianere har økt siden dette, så tallet er høyere i dag. Vi tar med i beregningen her at 3 prosent ikke spiser kjøtt, noe som derfor er et forsiktig anslag.

http://www.sifo.no/files/file48496_oppdagsrapport_2002-10.pdf

¹³ <http://www.ssb.no/dode>

Tabell 6. Antall dyr spist per person per år og gjennom en levetid på 82,07 år. 4 648 093 innb.

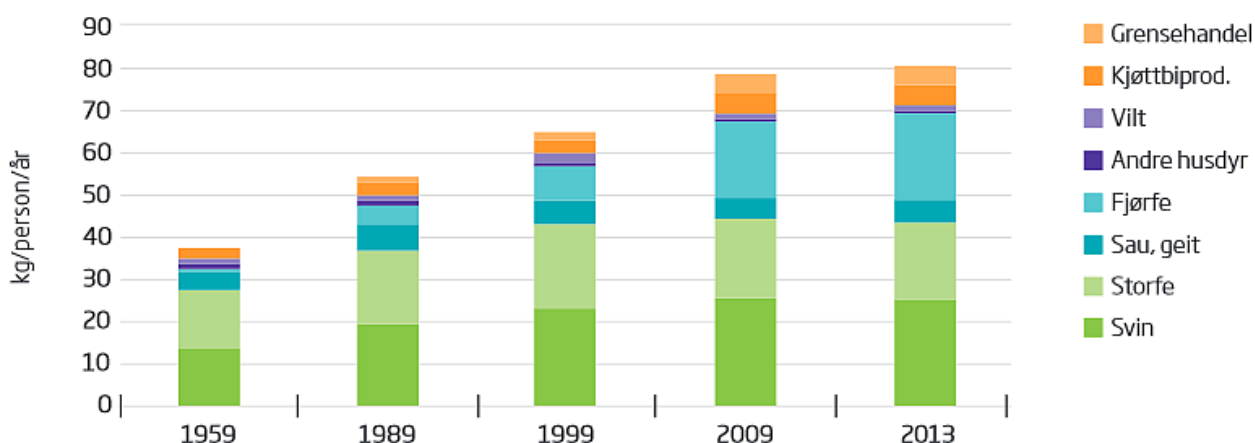
Dyreslag	Totalt antall dyr spist i Norge i 2014	Totalt antall dyr spist per person i Norge i 2014	Totalt antall dyr per person gjennom hele livet
Hest	555	0,0001194038	0,009
Storfe	353 140	0,0759752440	5,855
Sau og lam	1 369 574	0,2946528824	22,709
Geit	21 398	0,0046036084	0,355
Svin	1 687 328	0,3630151118	27,978
Fjørfe	77 668 921	16,7098472427	1 287,828
Tamrein	85 000	0,0182870696	1,409
Elg	33 200	0,0071427142	0,550
Hjort	35 100	0,0075514840	0,582
Rådyr	25 710	0,0055313007	0,426
Villrein	7 900	0,0016996218	0,131
Småvilt	246 350	0,0530002304	4,085
SUM	81 534 176	17,54	1 351,917

Vi benytter fortsatt tallet for innbyggere over 5 år, fratrukket 3 prosent vegetarianere, dvs. 4 648 093 innb. Totalt antall dyr per person gjennom hele livet ved en gj.sn. levealder på 82,07 år (2014 tall) men fratrukket de fem første leveår, 77,07 år.

Kjøttforbruket øker

Under sees en kurve over utviklingen i totalt kjøttforbruk per person i Norge i perioden 1959-2013, og hvordan forbruket er fordelt på antall kg av hvert dyreslag. I 2013 spiste hver og en av oss i gjennomsnitt 80 kilo kjøtt hver.

Figur 8 Kjøttforbruk etter dyreslag samt grensehandel, kilo per person per år.

Kilde: *Utviklingen i norsk kosthold 2014*, Helsedirektoratet, Oslo, 2015,

<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/802/Utviklingen-i-norsk-kosthold-2014-IS-2255.pdf> s. 14.